

BỎ PHỎ VỀ QUÊ *Khởi nghiệp với Sen*

■ Minh Ngọc

Về thăm quê Bác vào khoảng thời gian này, quang cảnh nổi bật sẽ là những hồ sen nở rộ, đang độ rục rịch. Đó là kết quả của việc ngày càng nhiều gia đình ở Làng Sen, xã Kim Liên, huyện Nam Đàn, tỉnh Nghệ An chuyển đổi đất trồng lúa sang trồng sen hàng hóa những năm gần đây. Sen không chỉ làm đẹp thêm cảnh quan quê Bác, mà còn là nguồn nguyên liệu cho những sản phẩm của một mô hình khởi nghiệp mới, mang bản sắc hồn quê của Nam Đàn - những sản phẩm từ sen.

Tình yêu sen

Sen là loài hoa biểu tượng đặc trưng của quê Bác - Kim Liên, Nam Đàn - từ bao đời nay. Là người con đất Nam Đàn, vốn sinh ra và lớn lên cùng sen, ai ai cũng yêu sen và tự hào khi nhắc đến sen. Phạm Kim Tiến cũng như vậy. Tốt nghiệp Thạc sỹ Trường Đại học Nông nghiệp Hà Nội, Phạm Kim Tiến (sinh năm 1986) đã lập gia đình và có công việc ổn định ở thủ đô. Nhưng tình yêu với sen đã thôi thúc Tiến bỏ phố về quê khởi nghiệp, với quyết tâm bảo tồn, phát triển cây sen quê hương, đưa các sản phẩm từ cây sen đến với nhiều thị trường trong và ngoài nước.

Phạm Kim Tiến tâm sự: “*Trong ký ức tuổi thơ, gắn bó cùng tôi trên con đường đi học là những đầm sen bát ngát. Yêu sen, nên khi lớn lên, dù xa quê học tập và lập nghiệp, tôi vẫn tiếp tục tìm tòi, nghiên cứu về sen gần chục năm nay*”. Được hỏi chuyện về sen, Tiến sẽ vanh vách kể về tên loại, nguồn gốc, đặc điểm từng loài sen với sự say sưa trong ánh mắt. Trong khu vườn ương giống sen của mình, Tiến thuộc ngày trồng của từng cây, ngày nở của từng bông. Thậm chí,

DIỄN ĐÀN DOANH NGHIỆP

như Tiên chia sẻ: “*Vì suốt ngày mày mò với sen nên 10 đầu ngón tay lúc nào cũng đen sì, đánh bao nhiêu chanh cũng không sạch*”. Với sen, Tiên xem là “*duyên nợ*”, là “*khởi nguồn*” của con đường khởi nghiệp.

Cuối năm 2018, Phạm Kim Tiên mạnh dạn thành lập Công ty CP Nông được Thành Vinh, đồng thời xây dựng Hợp tác xã Sen quê Bác tại xóm Mẫu 2, xã Kim Liên, huyện Nam Đàn, tỉnh Nghệ An. Đến nay, hợp tác xã đã huy động được 15 thành viên tham gia, liên kết trồng sen trên diện tích 30ha. Ngành nghề chính của hợp tác xã là chế biến, tiêu thụ sản phẩm từ sen sau khi thu hoạch; đồng thời trồng và chăm sóc, cung ứng các giống sen kết hợp du lịch sinh thái, nhằm mang đến một mô hình du lịch trải nghiệm thân thiện với thiên nhiên cho du khách trong và ngoài nước.

Những sản phẩm tâm huyết

Hợp tác xã Sen quê Bác hoạt động trên quy trình khép kín: vừa cùng hộ dân liên kết, hướng dẫn, hỗ trợ trồng, chăm sóc, phòng trừ sâu bệnh cho cây sen, vừa giữ vai trò thu mua, để đảm bảo chất lượng nguồn nguyên liệu đầu vào, chế biến và bao tiêu sản phẩm. Kết hợp giữa phương pháp trồng sen truyền thống với

công nghệ chế biến hiện đại, đến nay Hợp tác xã nông nghiệp Sen quê Bác đã cho ra đời nhiều sản phẩm chế biến sâu từ sen rất đặc sắc gồm: trà sen; sản phẩm từ hạt, củ sen; gạo làng Sen.

Sẽ không quá khi nói rằng các sản phẩm từ sen của Hợp tác xã Sen quê Bác đều được làm nên từ tâm huyết. Bởi nguyên liệu được Phạm Kim Tiên chọn kỹ lưỡng từ những đầm sen trồng theo định hướng hữu cơ. Cùng với đó, để các sản phẩm có được chất lượng cao, Tiên đã ứng dụng thêm nhiều tiến bộ công nghệ trong sản xuất, đầu tư dây chuyền, máy móc, thiết bị hiện đại, đồng bộ để chế biến sâu các sản phẩm từ sen. Sản phẩm sau khi thu hoạch được phân loại và chế biến sâu trên dây chuyền máy móc hiện đại, đạt tiêu chuẩn vệ sinh an toàn thực phẩm. Sản phẩm tạo ra không những đảm bảo nguyên vẹn hương vị đặc trưng và các thành phần dinh dưỡng mà còn đảm bảo màu sắc, mức độ đồng đều ở mức tốt nhất có thể. Tất cả các sản phẩm đều được đóng gói đẹp mắt, có nhãn mác đầy đủ, đã tạo được thị trường tiêu thụ ở các thành phố lớn và nhiều tỉnh, chủ yếu qua kênh bán hàng của các siêu thị, các nhà hàng, khách sạn.

Để thấy rõ tâm huyết của Phạm Kim Tiên, phải nhìn vào công đoạn sản xuất tỉ mỉ của từng sản phẩm. Như nhóm sản phẩm trà sen, khá đa dạng với trà lá sen, trà ướp bông sen, trà liên tu, trà tim sen, có công dụng an thần, dưỡng tâm, giảm mỡ máu, phòng tránh béo phì, tốt cho sức khỏe... Tiên chia sẻ: “*Với dòng sản phẩm trà lá sen, không phải lá sen nào cũng có*

Một số sản phẩm từ sen của Hợp tác xã Sen quê Bác

thể sử dụng làm trà. Trà lá sen phải được lấy nguyên liệu từ sen Cóm - giống sen duy nhất có hương thơm từ thân đến lá, vốn được cha ông ta xưa dùng để gói xôi, gói cốm. Lá sen được chọn là lá bánh tẻ, không được quá non, cũng không được quá già. Lá được thu hoạch vào buổi sáng, chế biến theo công nghệ sấy thăng hoa nên giữ được màu sắc và nguyên vẹn mùi thơm ngan ngát đặc trưng của nhựa sen”.

Hay như dòng sản phẩm trà ướp bông sen, Tiến sử dụng những giống sen nổi tiếng ở Việt Nam, có hương thơm quyến rũ, như: sen Bách Diệp (Hồ Tây), sen Bạch Liên (sen Huế), sen Đồng Tháp, sen Tứ Thời... Quy trình sản xuất trà ướp bông sen được thực hiện nghiêm ngặt. Đặc biệt, để giữ mãi vẻ đẹp của những đóa sen đang nở, đối với sản phẩm trà ướp bông sen, hợp tác xã đã đầu tư máy sấy thăng hoa với công nghệ sấy trong môi trường chân không, giúp người thưởng trà sẽ được thưởng thức gần như nguyên vẹn hương vị của trà và màu sắc của hoa sen. Tiến cho biết: “Vào mùa sen nở, những bông sen to nhất còn đang hàm tiếu (chúm chím nở) sẽ được cắt vào khoảng 4 giờ sáng, khi chưa có ánh sáng mặt trời. Hoa sen được mang về cắm vào nước, sau đó nhẹ nhàng tách cánh hoa và bỏ vào khoảng 12g trà Shan Tuyết (loại trà Tuyết Shan của huyện Kỳ Sơn được đánh giá là đặc sản thơm ngon nổi tiếng), rồi chụp bông hoa lại và quấn bằng dây giang để giữ hương. Ủ như vậy sau một ngày thì mở lá ra và đưa vào sấy thăng hoa 3 ngày 3 đêm để sản phẩm đạt chất lượng tối ưu. Với công nghệ sấy này, người thưởng trà sẽ được thưởng thức gần như nguyên vẹn giá trị với hương vị trà và 80% màu sắc hoa”.

Bên cạnh các sản phẩm trà sen thì hạt sen sấy giòn cũng là một sản phẩm hút khách của Hợp tác xã Sen quê Bác. Từ xưa, hạt sen đã được biết đến với công

dụng chữa mắt ngủ, an thần, ổn định huyết áp, phòng trị bệnh đau đầu. Hạt sen sau khi thu hoạch sẽ được bóc vỏ và xử lý vệ sinh, đưa vào buồng sấy thăng hoa trong môi trường chân không. Nhờ được chế biến bằng quy trình sấy nhiệt, đóng gói khép kín theo tiêu chuẩn, không những đảm bảo nguyên vẹn hương vị đặc trưng và thành phần dinh dưỡng của hạt sen mà còn tạo ra những hạt sen đều, chắc, to và đẹp mắt. Do không dùng chất bảo quản, không dùng chất hỗ trợ tăng độ sáng màu, nên sản phẩm hạt sen sấy giòn của hợp tác xã vừa thơm ngon, vừa đảm bảo an toàn thực phẩm. Với nhu cầu sử dụng các sản phẩm có nguồn gốc từ thiên nhiên ngày càng cao, hạt sen sấy đã trở thành món ăn vặt bổ dưỡng được nhiều người ưa thích.

Để có đủ nguyên liệu phục vụ chế biến, Phạm Kim Tiến liên kết với các hộ dân địa phương chuyển đổi đất lúa kém hiệu quả sang trồng sen. Hợp tác xã hỗ trợ giống, kỹ thuật chăm bón và bao tiêu sản phẩm. Hiện nay, ngoài vùng nguyên liệu hoa sen do hợp tác xã trực tiếp đầu tư trồng 12ha, còn có 15 hộ dân liên kết trồng sen với diện tích 20ha. Ông Phan Văn Thắng - xã Kim Liên, huyện Nam Đàn, Nghệ An cho biết: “Hiện nay gia đình làm với Hợp tác xã Sen quê Bác là 3ha. Hợp tác xã thu mua cho gia đình các sản phẩm như lá sen, hoa sen, củ sen, ngó sen, gương sen... Sen là loại cây dễ trồng, không tốn công chăm sóc nhiều, nếu được mùa sẽ cho hiệu quả kinh tế 3-4 lần so với trồng lúa trên cùng một đơn vị diện tích”. Ông Thắng cũng chia sẻ niềm vui khi: “Mô hình hoạt động của hợp tác xã không chỉ xây dựng phong cảnh sen tươi đẹp cho quê Bác, mà còn tạo công ăn việc làm, thu nhập khá ổn định cho nhân dân xã Kim Liên”.

Hiện nay, Hợp tác xã Sen quê Bác đã cho ra đời 8 sản phẩm chế biến sâu về sen, trong đó đã có 3 sản phẩm được cấp chứng nhận sản phẩm OCOP hạng 5 sao, có 2 sản phẩm đang xây dựng hướng đến xuất khẩu là kim chi sen và trà ướp bông sen. Hiện các sản phẩm đều được sản xuất theo đơn đặt hàng ổn định từ đối tác. Đặc biệt, với ưu thế sản xuất ngay trên chính quê hương Bác Hồ, hàng năm đón lượng khách du lịch rất lớn, bên cạnh những sản phẩm chế biến, hợp tác xã còn đa dạng hóa bằng cách sản xuất các mặt hàng lưu niệm từ sen.

Tạo điểm nhấn văn hóa du lịch trên quê Bác

Bên cạnh việc chế biến sâu các sản phẩm từ sen,

Sản phẩm trà ướp bông sen được sấy gần như giữ nguyên vẹn hương vị trà và màu sắc hoa

một hướng đi khác của Hợp tác xã Sen quê Bác là: phủ khắp xã Kim Liên bằng thật nhiều hồ sen, để vừa làm đẹp cảnh quan quê hương Bác, vừa khai thác du lịch. Để lựa chọn các loại sen phù hợp với khí hậu, chất đất, tạo vẻ đẹp, đồng thời đa dạng, phong phú các giống sen, trong hơn 2 năm qua, Hợp tác xã Sen quê Bác đã thử nghiệm trồng, bảo tồn các giống sen quý. Có 52 giống sen từ nhiều nơi trên thế giới đang được chăm sóc tại đây, với 17 giống nội địa như sen ta, sen Đồng Tháp, sen Bạch Liên Huế, sen Cốm, sen Quan Âm và các giống ngoại nhập từ Ấn Độ, Trung Quốc, Thái Lan... như sen ngàn cánh, sen đỏ Bắc Kinh, sen vàng Nam Kinh...

Kết hợp với xây dựng, quy hoạch vùng nguyên liệu, Hợp tác xã Sen quê Bác còn tạo cảnh quan nhằm thu hút du khách trải nghiệm, chiêm ngưỡng cảnh đẹp của sen. Mới đây, Liên minh Hợp tác xã Việt Nam đã khánh thành công trình “Hợp tác xã với Bác Hồ” tại Làng Sen với 4 hồ sen, 2 nhà dừng nghỉ, đường hoa, hàng rào, điện chiếu sáng và hai bia đá, cùng hệ thống hàng rào bao quanh, đèn chiếu sáng, cây xanh,

thảm cỏ, hoa... Công trình được xây dựng nhằm kỷ niệm 130 năm Ngày sinh Chủ tịch Hồ Chí Minh (19/5/1890 - 19/5/2020), góp phần tạo dựng địa chỉ du lịch, hình ảnh đẹp, dấu ấn sâu đậm trong lòng nhân dân tỉnh Nghệ An, khách tham quan du lịch trong nước và nước ngoài khi về thăm quê Bác. Tại đây, Hợp tác xã Sen quê Bác cũng đã ký cam kết bảo trì, đón khách, khai thác công trình một cách hiệu quả.

Đây cũng là hướng đi mới để các thôn xóm, hợp tác xã cải tạo phần lớn diện tích ao hồ hoang hóa, sâu trũng, chuyển đổi cơ cấu cây trồng, tạo ra sản phẩm nông nghiệp, tăng thu nhập cho nông dân, đồng thời tạo cảnh quan xanh - sạch - đẹp, trở thành điểm nhấn văn hóa du lịch trên quê hương Bác. Bởi theo Phạm Kim Tiên: *“Nói đến Làng Sen mà không có sen sẽ không còn ý nghĩa”*.

Về Kim Liên những ngày này, lẫn trong mùi thơm lúa mới là ngan ngát hương sen. Du khách gần xa được thỏa sức ngắm sen nở rộ khắp vùng, được thưởng thức trà sen và các sản phẩm từ sen. Nhiệt huyết khởi nghiệp của người trẻ cộng với ứng dụng tiên bộ của công nghệ đã và đang mang lại những màu sắc mới, hương vị mới, hình ảnh mới cho quê hương chủ tịch Hồ Chí Minh. Với mô hình khởi nghiệp thú vị của Phạm Kim Tiên, trong tương lai, sen sẽ trở thành một nét đặc sắc, riêng có và khó quên đối với bất kỳ ai khi về với Nam Đàn./.